

Warszawa, dnia 28-04-2022 r.

Minister Klimatu i Środowiska

DOP-WOŚ.053.1.2021.KW

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na petycję z dnia 13 kwietnia 2021 r., znak: KG SOP 8/2021, skierowaną do Ministra Sprawiedliwości, a następnie przekazaną według właściwości do Ministerstwa Klimatu i Środowiska pismem, znak: DLPK-I.070.24.2021 z dnia 20 kwietnia 2021 r., w sprawie nadania Służbie Ochrony Przyrody uprawnień m.in. do nakładania grzywien w drodze mandatów karnych za wykroczenia przeciwko przepisom z zakresu ochrony przyrody, jak też odnośnie do propozycji zmian w prawie karnym i prawie wykroczeń w celu wyeliminowania przypadków nielegalnego postępowania z odpadami, przedstawiam następujące wyjaśnienia.

W związku z występowaniem w ostatnim czasie nasilonego zjawiska nielegalnego postępowania z odpadami, Ministerstwo Klimatu i Środowiska podjęło intensywne działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości w gospodarce odpadami. Przygotowane zostały zmiany nowelizujące ustawę o odpadach (Dz.U. z 2021 r. poz. 779) i ustawę o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2020 r. poz. 995 ze zm.). Najważniejsze planowane zmiany w tym zakresie to :

1. wprowadzenie przepisu umożliwiającego niezwłoczne usuwanie odpadów przez właściwe organy ochrony środowiska ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, z obowiązkiem zwrotu kosztów przez posiadacza odpadów, z wprowadzeniem nowej możliwości wydatkowania środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
2. wprowadzenie odpowiedzialności wytwórcy odpadów niebezpiecznych za gospodarowanie odpadami aż do momentu ich odzysku lub unieszkodliwienia,
3. wprowadzenie solidarnej odpowiedzialności dla wszystkich posiadaczy odpadów odpowiedzialnych za gospodarowanie odpadami w przypadku obowiązku usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania,
4. wprowadzenie obowiązku posiadania zabezpieczenia roszczeń dla podmiotów prowadzących zbieranie i przetwarzanie odpadów,
5. wprowadzenie obowiązku prowadzenia tzw. wizyjnego systemu kontroli miejsc magazynowania lub składowania odpadów,

6. wprowadzenie przepisów dotyczących ochrony przeciwpożarowej miejsc magazynowania odpadów,
7. nowe podstawy odmowy wydania przez organ właściwy decyzji na gospodarowanie odpadami w przypadku stwierdzenia naruszeń przepisów dot. gospodarki odpadami przez podmiot wnioskujący – tzw. „wilczy bilet”,
8. wzmocnienie sankcji dla podmiotów, które wielokrotnie naruszają przepisy z zakresu gospodarki odpadami - administracyjne kary pieniężne,
9. umożliwienie prowadzenia organom kontrolnym efektywnego nadzoru nad działalnością dotyczącą transportu odpadów (zmiany ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, Prawo o ruchu drogowym oraz o transporcie drogowym).

Ponadto w resorcie klimatu i środowiska trwają prace nad zmianą części przepisów rozdziału XXII ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950 t. j.), w tym art. 183, w którym zostały skodyfikowane przestępstwa przeciwko środowisku. Zgodnie z projektowanymi zmianami, za niezgodne z prawem składowanie, usuwanie, przetwarzanie, odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów, które może zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza, powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, kara pozbawienia wolności ma zostać zmieniona z przedziału od 3 miesięcy do lat 5 na od roku do 10 lat.

Proponowane zmiany przewidują też podwyższenie zakresu kary do granic od 1 roku do 10 lat pozbawienia wolności (zamiast obecnie obowiązujących od 3 miesięcy do 5 lat) za nielegalne przywiezienie odpadów z zagranicy. Zaostrzeniu ulegnie także wysokość kary za czyn, polegający na nielegalnym przywiezieniu z zagranicy odpadów niebezpiecznych. Proponowana zmiana w tym zakresie określa przedział kary pozbawienia wolności w granicach od lat 2 do lat 12 (zamiast obecnie obowiązujących od 6 miesięcy do lat 8).

Jednocześnie w projekcie określono nową granicę kary za ww. czyny popełnione poprzez nieumyślne działania sprawcy, tj. wskazano że tego rodzaju czyny zabronione mogą podlegać karze pozbawienia wolności do lat 5 (obecne brzmienie Kodeksu karnego wskazuje jako granice kary 2 lata).

W projekcie proponuje się również zmianę przepisów art. 185, w którym skodyfikowano czyny o charakterze kwalifikowanym – określającym podwyższone ramy karalności dla czynów (polegające m. in. na nielegalnym postępowaniu z odpadami), których następstwem jest:

- zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi – obecnie sprawca takiego czynu podlega karze od 6 miesięcy do lat 8. Nowelizacja podwyższa granice kary, wskazując że taki sprawca podlega karze pozbawienia wolności w granicach od lat 2 do lat 12;
- ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka – obecnie sprawca takiego czynu podlega karze od roku do lat 10. Nowelizacja podwyższa granice kary, wskazując że taki sprawca podlega karze pozbawienia wolności w granicach od 2 lat do lat 15;
- śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób – obecnie sprawca takiego czynu podlega karze od 2 lat do lat 12. Nowelizacja podwyższa granice kary, wskazując że taki sprawca podlega karze pozbawienia wolności w granicach od 2 lat do lat 15 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

Ponadto, przygotowana nowelizacja dotyczy zmiany art. 182 Kodeksu karnego, w którym zostało skodyfikowane przestępstwo przeciwko środowisku penalizujące czyny polegające na zanieczyszczeniu wody, powietrza lub powierzchni ziemi substancją albo promieniowaniem

jonizującym w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach. Zmiana będzie wprowadzać nowe granice karalności czynu, tj. od roku do 10 lat (obecnie jest to kara w granicach od 3 miesięcy do lat 5).

Nowelizacją objęto również art. 181 i 186 Kodeksu karnego. Zmiany tych przepisów mają charakter porządkujący i ujednolicający podejście w zakresie sankcjonowania czynów w nich wskazanych.

Proponuje się również wprowadzenie obligatoryjnego nałożenia na sprawców przestępstw środowiskowych obowiązku wypłacenia nawiazki na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie od 10 tys. do 10 milionów złotych. Środki posłużą nie tylko do usuwania skutków działalności przestępczej, ale także zasilą programy mające na celu poprawę jakości powietrza w Polsce.

W projektowanych przepisach planuje się wprowadzić również mechanizmy aktywizujące przestępców środowiskowych do usuwania negatywnych skutków popełnionego czynu. Założeniem jest aby przestępcy, którzy nielegalnie zgromadzili odpady, na swój koszt dokonywali ich usunięcia i prawidłowego zagospodarowania. Taką zachętą do naprawienia wyrządzonej szkody będzie możliwość zastosowania wobec sprawców czynów, którzy usunęli negatywne skutki swojej przestępczej działalności, nadzwyczajnego złagodzenia kary, a nawet odstąpienia od jej wymierzenia.

Oprócz ww. zmian, projektowana ustawa ma zawierać także nowelizację ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281 ze zm.) m.in. w następującym zakresie:

- art. 82 §3, w którym wskazano, że wykroczenie popełnia ten, kto na terenie lasu, na terenach śródlęśnych, na obszarze łąk, torfowisk i wrzosowisk, jak również w odległości do 100 m od nich roznieca ogień poza miejscami wyznaczonymi do tego celu albo pali tytoń, z wyjątkiem miejsc na drogach utwardzonych i miejsc wyznaczonych do pobytu ludzi. Zmiana dotyczy rozszerzenia katalogu kar poprzez dodanie kary ograniczenia wolności. Dodatkowo do tego artykułu zostanie dodany §3a, który będzie wskazywał na obligatoryjne orzekanie w takich sytuacjach środka wychowawczego w postaci obowiązku przywrócenia do stanu poprzedniego;
- art. 162 §1, w którym wskazano, że wykroczenie popełnia ten, kto w lasach zanieczyszcza glebę lub wodę albo wyrzuca do lasu kamienie, śmieci, złom, padlinę lub inne nieczystości, albo w inny sposób zaśmieca las. Zmiana dotyczy rozszerzenia katalogu kar poprzez dodanie kary ograniczenia wolności oraz podwyższenia wysokości możliwej do orzeczenia grzywny do 5 tys. zł;
- art. 162 §2, w którym wskazano, że wykroczenie popełnia ten, kto zakopuje, zatapia, odprowadza do gruntu w lasach lub w inny sposób składowe w lesie odpady. Zmiana dotyczy rozszerzenia katalogu kar poprzez dodanie kary ograniczenia wolności oraz podwyższenia wysokości możliwej do orzeczenia grzywny do 5 tys. zł. W przypadku art. 162 Kw także wprowadza się obligatoryjne orzekanie przez sądy w obu ww. przypadkach środka wychowawczego w postaci obowiązku przywrócenia do stanu poprzedniego.

Natomiast odnosząc się do problemu pozostawiania śmieci w lasach należy wskazać, że istniejące przepisy określają kary za zaśmiecanie lasu. Zgodnie z art. 162 ustawy Kodeks wykroczeń kto w lasach zanieczyszcza glebę lub wodę albo wyrzuca do lasu kamienie, śmieci, złom, padlinę lub inne nieczystości, albo w inny sposób zaśmieca las, podlega karze grzywny albo karze nagany. Jeżeli czyn sprawcy polega na zakopywaniu, zatapianiu, odprowadzaniu do gruntu w lasach lub w inny sposób składowaniu w lesie odpadów, sprawca podlega karze aresztu albo grzywny, a ponadto orzekana jest

nawiązka - do wysokości równej kosztom rekultywacji gleby, oczyszczenia wody, wydobycia, wykopania, usunięcia z lasu, a także zniszczenia lub neutralizacji odpadów.

W kwestii działalności Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe należy wskazać, że Straż Leśna posiada kompetencje, w ramach których mieści się m.in. możliwość nakładania oraz pobierania grzywien, w drodze mandatu karnego, w sprawach i w zakresie określonych odrębnymi przepisami. W ramach patroli Straży Leśnej, przy współpracy z innymi służbami mundurowymi, możliwe jest ujawnianie przypadków szkodnictwa, kłusownictwa, kradzieży oraz zaśmiecania. Interwencje podejmowane są także zgodnie ze wskazaniami innych pracowników nadleśnictwa, a także na podstawie zgłoszeń pochodzących od mieszkańców danego terenu. Dużym wsparciem w zwalczaniu wykroczeń związanych z zaśmiecaniem lasu jest również, coraz bardziej powszechna, instalacja monitoringu wizyjnego w lasach. Należy przy tym podkreślić, że Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe ponosi koszty usuwania wyrzuconych do lasów śmieci i odpadów, które rocznie kształtują się na poziomie ok. 20 mln zł.

Ponadto, Lasy Państwowe organizują akcje informacyjno-edukacyjne, dotyczące m.in. problemu zaśmiecania lasu. Jedną z ostatnich jest ogólnopolska akcja „Zabierz 5 z lasu”. W ramach tej akcji Lasy Państwowe zachęcają odwiedzających las do zebrania - podczas spaceru czy pikniku - 5 szt. śmieci, aby następnie wyrzucić je do leśnego lub swojego pojemnika na śmieci. Akcja ma na celu kształtowanie nawyku dbania o środowisko oraz zmniejszenie liczby odpadów pozostawianych w lasach. Jednostki Lasów Państwowych organizują corocznie również akcje sadzenia lasu, angażując przy tym wiele lokalnych grup społecznych.

Odnosząc się natomiast do kwestii wspomagania działań Straży Leśnej i Służby Leśnej oraz Straży Miejskiej i Policji w zakresie zwalczania nielegalnego handlu schwytanymi ptakami chronionymi oraz zwalczania nielegalnego handlu roślinami chronionymi, pragnę wskazać, iż w przypadku podejrzenia naruszenia przepisów z zakresu ochrony gatunkowej, incydent taki należy zgłosić do organów ścigania, gdyż do prowadzenia czynności wyjaśniających w zakresie postępowania w sprawach o wykroczenia na mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. 2020 poz. 729 t. j.), uprawniona jest przede wszystkim Policja. Natomiast, zgodnie z art. 131 pkt 14 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2020 poz. 55 ze zm.), naruszenie obowiązujących zakazów w stosunku do roślin, grzybów i zwierząt objętych ochroną gatunkową bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom, podlega karze aresztu albo grzywny. Orzekanie w sprawach naruszania zakazów obowiązujących w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową, następuje na podstawie przepisów ustawy Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, a zgodnie z art. 9 § 1 ww. Kodeksu, w sprawach o wykroczenia w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy. W przypadku znacznych rozmiarów zniszczeń w świecie roślinnym lub zwierzęcym, w tym w gatunkach objętych ochroną, rozstrzyganie opiera się na podstawie art. 181 ustawy Kodeks karny.

Tym niemniej warto zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody każdy jest zobowiązany do ochrony przyrody, co oznacza, że każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję - art. 304 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30).

Warto zaznaczyć, że w celu zwiększenia świadomości wśród innych organów odnośnie istnienia ww. norm prawnych i zwiększenia egzekwowania naruszeń tych norm, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska realizuje projekt LIFE15 GIE/PL/000758 pn. "Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody", finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Celem projektu jest podwyższenie poziomu świadomości i wiedzy organów zaangażowanych w prawne aspekty ochrony przyrody, poprawa koordynacji ich działań oraz

ułatwienie egzekwowania prawa w zakresie ochrony przyrody. Cel zostanie osiągnięty poprzez realizację pilotażowych działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do tych podmiotów. Od roku 2018 w ramach projektu prowadzone są szkolenia dla Policji. Program szkoleń obejmuje m.in.: analizę przepisów dotyczących form ochrony przyrody i aktów prawnych dotyczących ochrony gatunkowej, zagadnienia z zakresu wycinki drzew i postępowania w sytuacji, gdy drzewo jest siedliskiem chronionych gatunków zwierząt, roślin lub grzybów oraz przybliżenie schematu podejmowania czynności przy prowadzeniu postępowań w sprawie przestępstw i wykroczeń przeciwko przyrodzie. Główne grupy docelowe działań projektu to:

- organy ścigania (m.in. Komenda Główna Policji, komendy wojewódzkie),
- prokuratura (m.in. Prokuratura Krajowa, prokuratury regionalne, prokuratury okręgowe),
- podmioty zaangażowane w ochronę przyrody (m.in. GDOŚ, rdoś, GIOŚ, wioś i inne),
- organy sądownicze (m.in. sądy okręgowe, sądy administracyjne),
- inne podmioty (w tym organizacje społeczne), które mogą występować na prawach strony w postępowaniach dotyczących ochrony przyrody.

Reasumując, należy zwrócić uwagę, że w obowiązującym stanie prawnym Służba Ochrony Przyrody nie jest organem administracji uprawnionym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody, co oznacza, że nie ma podstaw do przyznania jej uprawnień właściwych dla tych organów. Niemniej dla zwiększenia efektywności wykrywania wykroczeń dot. ochrony gatunkowej zasadnym jest bieżące informowanie organów ścigania o wszelkich podejrzanych sytuacjach zarówno przez organy ochrony przyrody, jak i stronę społeczną jaką jest Straż Ochrony Przyrody.

Z poważaniem,

Z upoważnienia Ministra

Małgorzata Golińska

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

- 1) Biuro Kontroli i Audytu Wewnętrznego, Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- 2) Departament Legislacyjny Prawa Karnego, Ministerstwo Sprawiedliwości

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	1569423.5292860.5952572
Nazwa dokumentu	odp. do
Tytuł dokumentu	odp. do
Sygnatura dokumentu	DOP-WOŚ.053.1.2021
Data dokumentu	2022-04-28 19:44:01
Skrót dokumentu	1D07B110752360A8FABA3F92D004D7414B7 2387C
Wersja dokumentu	1.25
Data podpisu	2022-04-28
Podpisane przez	Małgorzata Golińska; Ministerstwo Środowiska Sekretarz Stanu
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego karta
	EZD 3.104.37.37.20575
Data wydruku:	2022-04-29 08:41:08
Autor wydruku:	